

Samarbete.När de döda gå igen.

I Vännäs by i övre delen av Abälå socknen bodde för många år tillbaka en man, som hette Cederlund. Till skillnad från sina söner benämndes han "gammål-Cederlund". Samtidigt med honom levde i Abälåns bössmederi Per Olov Persson. Någon gång, då dessa sitta och festade tillsammans på en bröllops, hade de överenskommit, att den, som först blev död skulle komma igen och för den efterlevande omtala, hur han hade det efter döden. Det är ju alltid så att man måste tänkas på och för något om tillståndet efter döden. — — — — —

En tid efter denna överenskommelse var Persson sysselsatt med salpeterberedning. Salpeterladan så nedanför en backe vid stranden av Abälå. Vid ladnan stod en stor asp. Vädret var vackert. Vatten i Abälå stod alldeles stilla, och icke en lott rörde sig. Dörren till salpeterladnan stod öppen. När rosen i tunnans var färdig, vände sig Persson mot dörren. Då fick han se att "gammål-Cederlund" stod på gravishögen vid grystan och störde sig på sin höjdljysarna rörde sig, men icke en ljud hörmans. Med åtgivande på ljysarnas rörelser tyckte sig Persson förstå, att Cederlund sade dessa ord: "Ingen av minna efterkommande kommer att besitta förfärdernas jord." Man kan också nu säga att orden besannats. Emellertid blev Persson så förskräckt att han ~~trödes~~ icke fråga den andre om något, ty han förstod, att denne var död, till allmänt tal är också

”Är det så inte lösligt,” I det samma försvann
Cederlund liksom i rök. Sjörens båd dallrade liksom
för en stark vind, men på vattnet syntes ej den
minsta brusen. Hastigt skyndade Persson upp för
backen, men han hörde ärselig nere på älven,
vilken gävo tillkännas, att en båt var i anslutan-
de. Persson såg att båten kom nedför älven. I båten låg
en äk, det var ”gamal-Cederlund”. Han var nu
död och på sin sista färd, färd till gravens.
Cederlund hade gått igen ^{för en} ost ^{skulle} efter överenskom-
melser omtala sin dåvarande tillstånd.

En annan dylikt märkvärdig händelse inträffade
i Svindjaur. En höst voro en del arbetare sysselsatta
med omgrävning av kyrkogården. Några av dess
arbetare voro utifrån socknen ^{utifrån} och de bodde under
grävningsarbetet i en kyrkstuga. En dag funno dessa
vid grävningsarbetet delar av en litet bita. Dessa bitar
vor så litet hållna, ty de voro av en tjärn gura
de skulle under den mörka nattvällen ^{innan} bli
den öppna spiseln och giva en god belysning,
därför tog man dem också med sig hem på kvällen.
Man hade också troligt den kvällen; man hade god
belysning, man berättade jakt historier, ^{och om} jakt historier
man också om söda, som ”gå igen”. Kvällen led ut
sin slut, och man beredde sig på att bli vilta. Man
brann det fisket i spiseln. Då hörde man hur en pers
kom upp för brokryssan, stampade och liksom
sagade av sig jord och damm. Alla vände sina ögon
mot öfren, och man undrade vem det kunde
vara, som gjorde påtråkning vid natten inträde.
Öfren öppnades och in trädde en man hölj i en
vit bakan med en duk över huvudet. Mannen
gick fram och ställde sig vid spiseln, då brann
kol och aska började kastas om varandra. En a
mannen, som hade starka nervor, gaffade o

en åmbur vatten och hällde innehållet över elden.
Främlingen, som tydligen var en död och ägare till
kistan, vars rester man nu brände upp, gick därefter
och upp mot kyrkogården. Han ville på detta sätt
giva tillkänna, att resterna av kistan önskades till-
ta. På morgonen tog man också sorgfälligt vara på
i spisen och bar det tillbaka på kyrkogården. Sedan
de man sig för att taga något sådant från kyrkogården

När vittra "buffer" (flyttar).

Det var en vackert sommar dag för mycket länge sen
På en myr på Amlidens östra sluttning vor några
människor sysselsatta med höbörning. Plötsligt fun-
de höras ljudet av en mängd tjuter (skällor),
räman det av kor samt en lockande och en höj-
de säson om det varit människor. Det var tydligen
an hörde man en stort sällskap på flyttning, men
vittra visste man inte. Kappor kunde det då inte
vara, ty de bodde långt upp mot fjällen. Man
hade sig ej heller bekant, att någon eller några
familjer vare sig i närheten eller längre bort
skulle avflytta från orten. Vad kunde det då
vara? Ojudet, som hördes inne i urskoggen i nord-
väst, värmade sig emellertid hastigt. Man stod
då frågande och väntade på vad man nu
skulle få se. Om en stund kom ut på myren en
alldeles rödklädd kvinna åtföljd av en stor fjord
kor, oar, får, getter samt några fått efter fjorden.
Därefter kom en skara rödklädda män och kvinn
vittra buro en del packningar på ryggen och
andra som drago barn och flyttgods på hästar.
Förstod man vad det var: en karavan av vittra
på flyttning. Men vid åsynen av människor tyg-
nade allt ljud av skällor, räman, och lockande
Nåra nog ljudlös gick fåget förbi de arbetande,
liken ljudlös betraktade sällskapet. Till slut bröts de

2 4/5
 Lystraden av en brickhuvad, som ej nog kunde för-
 undra sig över detta såu än gåddas under sommaren
 "Saliga är de som släpa och draga, men de, som om
 sommaren "Gälken" draga, dem ska "hin kåla ha!"
 Då grunade de dragande mycket illa men gotsatte är
 myren och inåt skogen, varert det åter blev ljud &
 fört. Men sällskapet efterföljdes av svarta ans
 vilka på himlavalvet forv åt samma håll, oc
 dagarna efter denna händelse håll sig slätberfol
 hemma på grund av nordligt storm och regn.

Spålaggen vid Levattnet.

Då man i våra dagar talar om en spålaggen
 en gång funnits, vill man ej gärna tro det.
 Men det har funnits spålaggen, som genom en
 spådomskonst kunnat utfira ofroliga saker,
 det har många ojävaktiga personer fått veta om.
 Och för vad annat skulle vår spåtrummen
 ha använt än för utfirande av denna konst
 spådomskonsten. Spådomen var en sak, som
 hörde till lapparnas religionsbruk. Och lapp-
 höllo guds tjänst på sina heliga offerberg
 d. s. t. passerare, på vilka berg ännu själva
 offerplatsen kan upprisas. De lappar som övad
 spådom, kallades "Näjde", om det var en, och
 "Näjder" eller "Schamaner" om det var flera.
 Den, som gav sig till "Näjde" hände en stark
 dragning till det hemlighetsfulla. Denna kände
 var det väl, som man nu benämner kallels
 t. ex. till prädikoverksamhet. Denna böjelse
 ingavs av en mäktig ande, som kallades "Tontö"
 Men den blivande Näjden skulle först undervisas
 konsten. Denna undervisning erhöi han av en
 eller flera äldre "Näjder", och sedan kunde han
 bliva skickligare i sin konst än sina lärarna

se, si som oftast var gullet. "Näjden" kunde då utför
de mest otroliga saker. Därvid hade han till hjälps
d. s. k. gärfågellarna eller gärfågorna. Han kunde
skada sin nästa till liv och lem med d. s. k. "fällsk"
samt förtäsa tillkommande ting. Härvid finnes
många exempel, av vilken en skall här återge.
För många, många år tillbaka bodde en rike lapp
vid havet, en sjö belägen mellan Abisko,
Arvidsjaur och Lorsele socknar något nedanför
Storavan. Den rike lappen hade en arwidsam
granne, som var "Näjde". Denne sökte ad på allt sätt
skada sin granne. Han kunde dock ej "pi" granne
till döds, emedan denne helt säkert skyddades av en
starkare makt. Men över grannens ägodelar gick
"Näjden" ridde en gång, liksom satau fjorden riddo över job
ägodelar. Det var söndag. Då hände, till den rike lapps
förskräckelse, att reuhjorden plötsligt försvann. Man
sökte, men ej ed spår av hjorden kunde upptäckes. Då k
den rike lappen ihåg, att han hade en god vän långt
upp mot de snöklädda fjällen. Ingen möda fick nu avseas
därtille var reuhjorden frö dyrbar. Till vännen, som ä
var en "Näjde", rände sig den rike lappen i sin nöd. Den
från sin kammar, lade visarna på solens fign
och böjades slä på trumman. Slutligen föll ha
i vaumakt framstupa mot jorden. Härmed
meddelade honom "Lonto", var reuhjorden fanns.
När "Näjden" vaknade, sade han; "Ungefär fyra mil
från där han ligger en stor sjö, som heter Kapp
jaur, (Skäppsträsk). Nära östra ändan av denna sjö
på södra stranden ligger ett berg. Där övert på
stycket av berget är din reuhjord inneslängd och
håller på ad dö av svält och frost. Skynda dig hit
och om du ej själv orkar, sänd dina tjänare för
att befria de stackars djuren."
Det behöves väl knappast sägas, att mannen ilu
till ort och ställe för ad riddo sin dyrbara egend

Då fann hru, såsom det uppsjivits, rethjorden instängd
och när åd förgås. Men på hederna och ångarna
nedanför berget fann den befriade hjorden riklig
vederkvickelse. - Såsom det goda strider mot det
onda, så brukade stundom "nögderna" bekämpa
varandra. I detta fall var det en, som opädde
mot den andre, och anden "Tonto", som hru åd
godt makten, hade också nåd en gråns, var
det onda ej fick gå.

Det ovannämnda berget kallas än i dag Akkeas
eller Klaringberget. Många berg i Lappeland heter
på "vire", vilket tyder på åd födom jätten o
Toll bott inne i dem, eller också ha de varit
lapparnas heliga offerberg.

Larvösa d. den 16 okt 1922,